

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев - уз 4/2022
14.06.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Бранке Дражић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Игор Златковић, адвокат из ..., против туженог Јавног предузећа за грејање и одржавање стамбених зграда и пословних просторија „Нови дом“ Врање, чији је пуномоћник Александар Стаменковић, адвокат из ..., ради заштите од штетних последица узбуњивања и накнаде штете, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж уз 5/2022 од 30.08.2022. године, у седници одржаној 14.06.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж уз 5/2022 од 30.08.2022. године и пресуда Вишег суда у Врању П уз 3/21 од 24.05.2022. године, тако што **СЕ ОДБИЈА** тужбени захтев којим је тужилац тражио да се утврди да је откривањем информација о кршењу прописа и откривањем информација о вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, код туженог послодавца извршио узбуњивање и да је тужени доношењем решења о отказу уговора о раду број ../20 од 27.07.2021. године, којим је тужиоцу престао радни однос код туженог, предузео штетну радњу према тужиоцу као последицу извршеног узбуњивања од стране тужиоца, у периоду од 23.03.2021. године, па до подношења тужбе, а према надлежним овлашћеним органима, те да се туженом забрани вршење и понављање овакве и сличне радње према тужиоцу, као и да му накнади трошкове поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 162.750,00 динара, у року од 15 дана од пријема писменог отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Врању П уз 3/21 од 24.05.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и утврђено да је откривањем информација о кршењу прописа и откривањем информација о вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, код туженог послодавца извршио узбуњивање, те да је тужени доношењем решења о отказу уговора о раду број ../20 од 27.07.2021. године, којим је тужиоцу престао радни однос код туженог, предузео штетну радњу према тужиоцу и да је иста предузета као последица извршеног узбуњивања од стране тужиоца, односно откривања информација о кршењу прописа и вршењу јавног

овлашћења противно сврси због које је поверена код туженог, као послодавца, у периоду од 23.03.2021. године, па до подношења тужбе, а према надлежним овлашћеним органима, те је туженом забрањено вршење и понављање овакве и сличне радње према тужиоцу. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужени да тужиоцу на име нематеријалне штете исплати за претрпљене душевне болове због повреде угледа, части и права личности, износ од 50.000,00 динара и за душевне болове због претрпљеног страха износ од 50.000,00 динара, све са законском затезном каматом од 24.05.2022. године као дана пресуђења, па до коначне исплате, као неоснован. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 87.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности одлуке о трошковима, па до коначне исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж уз 5/2022 од 30.08.2022. године, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда у ставу првом и трећем изреке.

Против наведене пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану одлуку применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 18/20) и утврдио да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био запослен код туженог на неодређено време по основу уговора о раду од 15.08.2013. године, на радном месту Решењем туженог број .. од 27.07.2021. године, тужиоцу је отказан уговор о раду због технолошких, организационих и економских промена, јер послодавац није имао могућности да му обезбеди други посао који одговара његовој стручној спреми. Доношењу оспореног решења претходило је обраћање тужиоца Полицијској управи Врање, Одсеку за криминал, због сумње у законитост појединих радњи предузетих код туженог, затим подошење пријаве против ББ из ..., ВД директора туженог, због сумње да је злоупотребио службени положај и обраћање инспекцији рада због неправилности приликом распоређивања појединих запослених на радна места за која не испуњавају услове у погледу стручне спреме. Такође, тужилац је 16.08.2021. године, Основном суду у Врању поднео тужбу ради поништаја решења о отказу уговора о раду, а дана 15.09.2021. године поднео је тужбу ради поништаја решења којим је утврђено да је престала потреба за радом запослених, а које парнице су спојене ради једновременог поступања и одлучивања. У овој парници тужилац тражи да се утврди да је код туженог извршио узбуњивање откривањем информација о кршењу прописа од стране туженог, односно о вршењу јавних овлашћења противно сврси због којих су му поверена и да је тужени због тих радњи према тужиоцу предузео штетну радњу доношењем решења о отказу уговора о раду.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је тужилац извршио спољашње узбуњивање у смислу члана 12. Закона о заштити узбуњивача, а да поступање туженог представља штетну радњу у смислу

члана 2. став 7. истог закона, као и да постоји узрочно – последична веза између предузетих радњи тужиоца и доношења решења од 27.07.2021. године.

Код овако утврђеног чињеничног стања, основано се ревизијом указује да су нижестепени судови погрешно применили материјално право када су усвојили тужбени захтев тужиоца.

Одредбом члана 26. став 2. Закона о заштити узбуњивача, прописано је да тужбом из става 1. овог члана не може да се побија законитост појединачног акта послодавца, којим је решавано о правима, обавезама и одговорностима запосленог по основу рада. Чланом 27. истог закона, прописано је да у тужби за оцену законитости појединачног акта послодавца којим је решавано о правима, обавезама и одговорности узбуњивача по основу рада, по посебним прописима, узбуњивач може истаћи навод да појединачни акт послодавца представља штетну радњу у вези са узбуњивањем (став 1), да се навод из става 1. овог члана може истаћи у тужби или на припремном рочишту, а после тога само ако подносилац навода учини вероватним да без своје кривице није могао да раније изнесе тај навод (став 2) и да у посебном поступку суд оцењује основаност навода да појединачни акт послодавца представља штетну радњу у вези са узбуњивањем, у складу са овим законом (став 3).

По оцени Врховног суда у ситуацији када узбуњивач тврди да му је појединачним актом послодавца повређено право прописано чланом 5. Закона о заштити узбуњивача, заштиту свог права може да оствари у посебном поступку на начин који је прописан цитираном одредбом члана 27. овог закона. Узбуњивач може да истакне навод да појединачни акт послодавца, конкретно решење о отказу уговора о раду, представља штетну радњу у вези са узбуњивањем само у тужби за оцену законитости тог акта и у том посебном поступку суд оцењује основаност навода да појединачни акт послодавца представља штетну радњу у вези са узбуњивањем у складу са одредбама Закона о заштити узбуњивача. Законом је искључена двострука или паралелна надлежност у случају отказа уговора о раду или друге одлуке о појединачним правима, која припадају узбуњивачу по радноправним или другим посебним прописима. Доношење појединачних аката од стране послодавца о овим правима условљено је применом посебних прописа којима је одређен и поступак њиховог побијања у судским поступцима.

Наиме, кад одлучују о правима запослених по Закону о раду, послодавци то чине коначним одлукама, које се могу побијати пред основним судом у року од 60 дана од уручења решења о отказу или сазнања за повреду права, а у случају пропуштања рока за судску заштиту наступа њихова правноснажност. Правноснажност коначног акта наступиће и доношењем правноснажне судске одлуке о оцени законитости појединачног акта у том поступку.

С обзиром да је, у конкретном случају, тужилац поднео тужбу Основном суду у Врању ради поништаја решења о отказу уговора о раду, он не може истовремено тужбом пред вишим судом побијати законитост истог решења којим је тужени, као послодавац, одлучивао о правима, обавезама и одговорностима запосленог (тужиоца) по основу рада. Наиме, по тужби тужиоца чији је тужбени захтев опредељен да се утврди да је решењем о отказу уговора о раду као штетном радњом у вези са узбуњивањем извршена повреда права тужиоца као узбуњивача не може се одлучивати у овом поступку, сходно члану 26. Закона о заштити узбуњивача, јер је отказ појединачни правни акт који подлеже правноснажности и не може се побијати тужбом

за утврђење, већ преображајном тужбом за поништај тог акта, а што је тужилац и учинио подношењем тужбе основном суду.

Из наведених разлога, применом члана 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Тужени је успео у поступку по ревизији, па му на основу члана 153. став 1, 154. и 163. став 2. у вези члана 165. став 2. ЗПП припадају трошкови целог поступка. Висина је одмерена на име тражених трошкова за: састав одговора на тужбу и једног образложеног поднеска од стране адвоката по 16.500,00 динара, заступање на три одржана рочишта по 18.000,00 динара и једном неодржаном рочишту 9.750,00 динара, састав жалбе и ревизије по 33.000,00 динара према важећој Адвокатској тарифи.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић,с.р.**

**За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић**